

RÁÐSTEVNA

BREXIT EIN TANN AVBJÓÐINGIN Í

Síðan bretska fólkið valdi at fara úr ES, hava alt fleiri ivamál stungið seg upp. Eingin tykist heilt greiður yvir hvussu Ecropa fer at síggja út post-Brexit, men fleiri hava eitt boð uppá tað

Sólvit E. Nolsø

Síðan bretska fólkið seinasta summar valdi, at Bretland skal melda seg úr ES, hevur nógv verið tosa um hvussu framtíðar Evropa fer at síggja út, tað verði seg politiskt, búskaparliga, sosialt og so framvegis. Hvussu Evropa fer at síggja út landafrøðisliga, hevur eisini verið eitt ivamál, tí fleri hava óttast, at onnur lond nú ynskja sær eina fólkatkvøðu eisini, men tær stúranir eru tálmaðar nógv, serliga eftir at fyrst Geert Wilders tapti valið í Hollandi, men serliga eftir at Marine Le Pen tapti forsetavali í Fraklandi.

Hvussu er og ikki, so er tað ein veruleiki, at Bretland fer at melda seg úr ES. Tað gjørdi nýggja forsætismálaráðkvinnan Theresa May, heilt greitt. Tað fyrsta hon meldaði út, eftir at hon yvirtók sessin frá David Cameron, var, at hon fór at halda áfram við Brexit kósini. Fyrr í ár segði hon so alment, at 2019 var árið, tá Bretland skuldi úr felagsskapinum. Tiskil skulu svar nú finnast uppá allar spurningarnar, ið standa opnir eftir at eitt limaland í ES, sum tað fyrsta, velur at melda seg úr.

Fyri okkum í Føroyum er tað mest áhugaverda, hvat fer at henda á fiskivinnuøkinum. Fiskur er tilsamans góð 96% av okkara útflutningi. Av teimum útfluttu vit í 2015 fyri triggjar milliardir til ES, harav útflutningurin til Bretlands var áljóðandi góðar 591 milliónir. Harvið er Bretland okkara fremsti samstarvsfelagi av øllum ES londum.

Farec International við Óla Samró skipaði mánadagin fyri eini forvitnisligari ráðstevnu á Hotel Hafnia fyri at fáa sett hesi viðurskiftir undir sjóneykuna. Undir yvirskriftini Brexit – Tað vita vit, hevði hann sett saman eitt toymi av monnum, ið hvør í sínum lagið legði fram um hvørja ávirkan Brexit kann hava á ymisk økir, ið øll høvdu við fiskivinnu at gera. Allir eru teir serfrøðingar innan sítt yrki, bæði alment og privat, og royndu eftir fòrimuni at siga frá hvørjar kreftir gjørdur seg galdandi í samband við Brexit mannagongdina og hvussu tað kundi fara at enda.

Størsta uttanríkispolitiska avbjóðing just nú

Løgmaður var tann fyrsti at fáa orðið. Aksel V. Jo-

hannesen niðurspældi ikki leiklutin, ið Brexit hevur á okkum. Hann segði, Brexit er størsta avbjóðing á uttanríkispolitiska økinum, ið vit hava just nú. Serliga í samband við komandi bretska leiklutin sum strandaland í fiskivinnusamráðingum, har tað fyrr hevur verið ES, ið hevur verið strandandið.

– Nú er tað Bretland, sum er strandaland og tí kann dynamikkurin í samráðingunum gerast ein heilt annar, segði løgmaður.

Løgmaður segði, at vit kunnu vænta stórar broytingar á handils- og fiskivinnuøkinum, men at landsstýrið fór at gera tað, ið kravdist fyri at fáa eina góða avtalu uppá pláss.

– Okkara mál á handilsøkinum er púra greitt: Vit vilja hava líka góð ella betri viðurskifti við Bretland komandi árinum. Tað sama ger seg galdandi á fiskivinnuøkinum, segði Aksel V. Johannesen.

Just tey orðini, at *hava sum mál*, var ein afturvendandi táttur á ráðstevnuni. Allir, ið lögdu fram kundi siga, at avgerð Bretlands fór at hava stóra ávirkan, ikki bert á Bretland, men sanniliga eisini á restin av Evropa, tí sambondini vórðu so sam-anvovin.

Sjókøki hjá ES minskar nógv

Esben Svendrup frá danska uppsjóvarframleiðslufelagnum segði, tað fór at hava stórar fylgjur fyri fiskiskap í Evropa, um Bretland slapp at halda fram við sínum ætlunum um, at taka rættin til teirra 200 fjórðinga sjókøki. Esben Svendrup førði fram, at líka síðan fiskimarkið var flutt út á 200 fjórðingar í 1977, hevur Bretland, sum gjørdist



ES limur í 1973, verið partur av fiskvinnupolitikkinum í ES og tiskil hevur teirra 200 fjórðinga mark ongantið havt nakran praktiskan týðning, tí tað hevur altíð verið ein partur av tí felags evropiska økinum.

– Vit fara at krevja okkara søguliga rætt til at fáa atgond til bretska økið. Bretar hava ongantið havt økið fyri seg sjálvar og fylgjurnar høvdu rakt nógv, um teir velja at steinga fyri øðrum tá teir eru farnir úr ES, segði Esben Svendrup.

Esben Svendrup segði, at altjóða lóg skuldi í síðsta

enda avgera hesi viðurskiftir, men trupulleikin var, at UNCLOS, ið er atjóða lógarverkið innan sjóferð frá 1982, ikki hevur lagt upp fyri eini støðu sum hesari, har eitt land tekur seg úr ES og við tí skapir eina heilt nýggja støðu.

Jesper Raakjær, professari á universitetinum í Aalborg, tók í stóran mun undir við uppáhaldinum hjá Óla Samró, at tað er politikkur, sum í síðsta enda fer at avgera hvussu umstøður og avtalur eftir Brexit fara at síggja út. Hann hevur tó fleiri ferðir mælt til, at allir partar,

ið hava ein áhuga í støðuni, um at koma saman og finna ein felags leist at arbeiða eftir. Jesper Raakjær segði, at stórar fyrirkur, politikkarar, fiskimenn eins væl og umhvørvisfelagsskapir, øll høvdu eitt felags áhugamál, at fáa eina vælvirkandi skipan eftir at Brexit var blivið ein veruleiki.

– Politikkur fer at hava avgerandi týðning, men grundarlagið kann ikki víkja frá felags áhugamálunum, segði Jesper Raakjær

Luttakarar á ráðstevnuni:

- Óli Samró (FO), stjóri á ráðgevingarfyrirkuni FAREC
- Esben Svendrup (DK), Stjóri á Danmarks Pelagiske Producentorganisation
- Jesper Raakjær (DK), Professari í Innovative Fisheries Mangagement við universitetið í Aalborg
- Torben Foss (NO), advotakur á PwC Seafood
- Guus Pastor (NL), stjóri á European Fish Processors Association